Epesas
Epesaslo Mande Tabango

Pol, ngu Romno ya biyomimo oluwoku, ngu naluno ngu, ene so uyi nga nakangowolo.

Nga so uyingga ngano, mande gumgum ngu ngandilo.

Kambayeloyingo mande. 1:1-2.

Anutndo noolengo nowoondoyi ulungga oolengo telo, enengo newende noolengo bidodo yunowolo. Ngulo noole, Kristusdodo goboolo siyelo, wata gulanangge. 1:3–3:21.

Ngu gome oolengo. Nowoondoyemo hamoo teyingo, oni simoo bale ngu, ene ingonduduye goboolo gulanangge yelo oluwanggo. 4:1-16.

Ngu gome oolengo. Nowoondoyemo hamoo teyingo, oni simoo bale ngu, ene damoni biyomi ngu kootu inolo ngu mete. 4:17–5:20.

Ngu gome oolengo. Ene nowoondoyemo hamoo teyingo, oni simoo bale ngundo, ene nowoondoyi teweloyi damoningga nguno, ene nowoondoyi oolengo telo, nguno nowoondoyemo hamoo teyingo, oni gidalega nowoondoyi teyunoweloyi ngu, gome oolengo. 5:21–6:10.

Nowoondoyemo hamoo teyingo oni simoo bale, ngundo ene Setanlo oni ngu mete dagayelowanggo. Ene Kristus yootoyi, nowoondoyemo yanggango oodoni, nguno ene mete tewanggo. 6:11-20.

Akeyo, elo kambayelowolo. 6:21-24.

1 No Pol, no ngu Kristus Yesuslo
suleyeloyingo Aposel oni gula. Anutndo enengo
ingondudunonggo nangge, ene no noyolo,
Aposel kongga, ngalo sunggi yenunowolo.
Ngulo nondo ye Anutlo simoo baledo Kristus
Yesusno nowoondoyemo hamoo telo, Epesasno
oolootenggoku, ngulo nondo nga so uyingga nga,
yengo nakangooteno.
2 Nondo ngu noolengo Awanayi, Anut, ko
noolengo Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus
Kristus, nguno sumoo eteno. Gengo sumange
yolo, gengo simoo bale yunolo, nguno enengo
nowoondoye yeyi, imakeyingomo oluwanggolo
yemboongewolo.

Kristusnonggo, Anutndo Kumana Bidodo Noole Yunoote

3 Noole Anutlo bingami okooweloyi ngu,
noolengo Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus
Kristus, ngulo eweyi. Yo, noole Kristusdodo
goboolo oolootetoku, ngulo Anutndo Sambo
endebolo damoni gome nenengo ngu bidodo,
noole nowoondonayimo yelo yanggango
yoweloyimbolo yunowolo.
4 Kulimi oolengo, Anutndo mela nga ma
yeyingo naluno nguno, ene kuli Kristus, noole-
dodo goboolo oluweloyi ngulo sunggi yewolo.
Ngundilo sunggi yenunootoni, noole Kundingiyi
oodooye, nguno enengo doongeyimo biyomi gula
ma oluwa.
5 Anutndo kulimi, newende noole yunoyingo
ngu, noole enengo simoongo elo sunggi yewolo.

Ndatelo ngulo, Kristus Yesus, ngundo noole yoy-
ootoni, ngulo noole mete enengo simoongo telo
oluwato. Ngu Anut enengo ingondudunimonggo,
ngundilo tewolo.
6 Anutndo enengo nangoni ngulo gome
ingootekungga, ngu oowooyimonggo, ene
noolengo sumange ulungga oolengo kingo duwoo
yunowolo. Ngundilo ngulo, noole komo Anutlo
oowooyi bingami elo okoowato.
7 Kristuslo sumangeningga, ngu ulungga
oolengo, ngulo Kristus kuli kumoolo, ngunonggo
ene noole uliyelolo, ko yoyowolo. Yo, hamoo,
enengo dalowobo noolengo biyominayi bidodo
andangeyunolo kapengoyeyunowolo.
8 Yo, enengo ingoyingoni, ngu bidodo oolengo,
ngunonggo ene noolengo mbumbuwa teyingo,
ngu andangeweloyimbolo kumoowolo. Ngulo
ngu, ene suwoo suwoo enengo sumangeningga
ngu ulungga oolengo, ngu noole etuyelolo
yunowolo.
9 Kulimi, Anutndo ngu oo ngulo Kristuslo
konimo, nguno tewelo, ene kuli ewolo.
Ngundo enengo ingoyingongga kuli kombitelo
oluwokungga, ngu tunoo noole etuyelooteku
nga.
10 Enengo ingoyingongga ngu ngandilo. Ene
komo oo bidodo yoonenengoweloyi nalungga
ngu, ene kuli sunggi yewoku, nguno ngu, Sambo
ende oo, ko mela ngalo oo yewoku nguya,
ngu bidodo Kristuslo keyi damonimo watayewa.
Ngundilo yemukootoni, enendo ngulo tabango
ulungga telo, sobowoolo oluwa.
11 Enengo ingonduduni ngu, ene kuli noole

Yuda oni simoo bale ngu enengo sunggi
yeyunootoni, nguno Kristusdodo goboolo
oluweloyi sunggi yewolo. Yo, Anutndo ingoyingo
ngu oo gula tewelo ngu, asa, oo ngu tetoni
tunootewa.
12 Koletelo, noole Yuda oni, ngundo Kristuslo
ingondudu telo sobowoolo oluwooto. Yo, nalu
bidodomo noole Anut enengo oowooyi bingami
dulidalinidodoga ngu okoowato.
13 Ye oni sowe gidalega nguya, Anutlo mande
keda mesalango hamoo ingootoyi, ngundo ye
ko yoyowolo. Yo, ye kuli Kristusno nowoon-
doyemo hamoo tetoyi ngu, asa, Anutndo ngu
Yuka Kundingiyi ye yunowelo mande elo gosiy-
oyingo, ngu yunowolo. Yo, ngu Yuka Kundingiyi
ngu Anutlo sunggi yeno yewolo.
14 Yuka Kundingiyi ngu, Anutndo oo kootusina
noole yunowelo ingoyingongga ngulo sunggiyi.
Yo, Anutndo enengo simoo bale kuli uliyelolo,
ko kootusina ene noole ko yoyootoni, noole
enedodo sugi sugi oluwato. Oo ngu Anutndo
noole yunowelo mande kuli elo gosiyoyingo sung-
giga, ngu Yuka Kundingiyi ngundo oo kootusina
yunoweloyi etuyelooteku, ngu hamoo yunowa.
Ngulo noole enengo oowooyi bingami ulungga
elo okooteto.

Polndo Anutno Epesas Oni Ingoyingo Yunoni, Elo Yemboongewolo

15 Ngundilo ngulo, nondo yengo mande
ingowonoku ngu, yendo Oo Bidodo Sembuli,
Yesusga, ngulo nowoondoyemo hamoo
tewonggo. Yendo Anutlo oni simoo bale, ngu
bidodo nowoondoye yunootenggo.

16 Ngulo ngu, no suwoo suwoo Anutno yengo
elo esetelolooteno. Nenengo yemboongeyingo
naluno, no ye ma yoyokooteno. Kini, nondo
suwoo suwoo yengo ingondudu telo, Anutno
yemboongelo oolooteno.
17 Nondo Anutno yemboongetenoku ngu, noole
Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngu Kristus
Yesus, ngulo eweyi ene dulidalinidodo. Nguno
yemboongetenoku ngu, enendo ingondudu gome
metemi ngu ye yunowa. Nguno ngu, enengo
mande damoni, ngu yeno yeni tunootetoni,
nguno ye enengo gome oolengo ingowanggo. Elo
ngundilo yemboongeteno.
18 Nondo ngu, Anutndo yengo ingonduduye,
ngu yeningga himidodo tenilo ngulo ingooteno.
Nguno ngu, ye mete enendo ooga ye yunowelo
negoyelowoku, ngulo ingondudu yanggango telo,
oni oni telo, hahangelo, sobowoolo oluwanggo.
Yo, nondo ngu Anutndo yengo nowoondoye yoku-
tuyelootoningga, enengo oo dulidalinidodo, oni
simoo bale yunowelo sunggi yeyingo, ngu yunoy-
alinilo ngulo ingooteno.
19-20 Ye komo nguno ingoyingo yanggango
telo, enengo yanggangoni ngu suwoo suwoo,
noole enengo simoo bale, enengo nowoondon-
ayimo hamoo teyingo, ngu hoolooweyeloote.
Ngungga ngu, ulungga oolengo, ngu noolendo
ngu wilikoweloyi nguya kini. Anutlo yangganggoni ngundo kuli Kristus melenonggo ko yokutuwootoni ootookootoni, yolo, Sambo endemo oolelo, enengo kandeyi koondosina yetoni, bibitewolo. Ngu yanggango ulungga ngundo nangge, nooleno nguya ko tete.

21 Ataga ngu, Kristusndo tabango oni
bidodo sambo, ko, melako ngano ngu bidodo
dagayeloote. Oni koleteyingomu ngu bidodo,
oni yanggangododomu, oni ululu ngu bidodo
nguya dagayeloote. Enendo nangge oni
oowooyedodomu nga sanganiyemo, ataga
nga nalunggano, ngano ootoolo oode, oololo,
kootusina nguya, ngundilo oluwa.
22 Anutndo, ene kuli oo bidodo Kristus keyi
damonimo wata yetoni, enendo nangge tabango
ulungga oolengo telo, Kristen oni simoo bale
bidodo tabangoye ulungga ooloote.
23 Kristuslo simoo bale ngu Kristuslo goweyi,
ngundo Kristus bungomo woologongolo ndindi
tewolo. Kristusndo ngu oo bidodomo woolo-
gongolo, ndindi telo soboyeloote.

2

Anut Doongeyimo, Mbumbuwa Telo Ngu Noole Oonatewato

1 Kulimi ngu, ye mbumbuwalo biyomi ngulo
damoni gulano gulano oluwonggo. Mbum-
buwa tetenggoku, ngundo Anut doongeyimo, ye
oonatewelo yoonenengolo oolootenggo.
2 Ngu naluno ngu, ye kuli mela ngalo damoni
biyomimo nguno endeyolo oluwonggo. Yo, ye
ngu oo yuka biyomi, Sambono oolooteku, ngulo
tabango oningga ngu keyolo oluwonggo. Ataga,
nga naluno ngano ngu, yuka biyomingga ngulo
tabangongga ngu, oni Anutlo mande keyowelo
yokootenggoku, ngu nowoondoyemo nguno ko
telo ooloote.

3 Kulimi ngu, noole bidodo ngu, oni Anutlo
ma ingootenggoku, ngundilo oluwooto. Yo,
noole nenengo ingondudu biyomi ngu key-
olo, nowoondonayi kulimingga, nguno oluwooto.
Kuli, noolengo gowenayimbo oni oni teweloyi
ngu nangge keyowootowo. Ngulo ngu, noole
oni gidalegado, Anutlo Mandeni ma keyoyingo
ngu, noolendo oole nguno yade oololo, Setanlo
ende biyomimo Anutndo ngulo gumi ogingoyingo
yunoweloyi, nguno oolouwootowo.

4-5 Hamoo, noolengo biyominayi ngundo kuli
yuleni kumoowootowo. Noole komo oni ku-
mooyingo, ngundilo oolengo telo oluwooto. Ene
Anutlo sumangeni, ngu nooleno ulungga hangelo
ooloote. Anutndo ngu noolengo nowoondoyi
oolengo yunolo, newende noole yunowolo. Ngulo
ngu, enendo noole yoyeni, Kristusdodo goboolo
keda oolooteto. Yo, Anutlo sumangeni ngundo
nangge, ene noole ko yoyowolo.

6 Enendo ngu, noole Kristus Yesusdodo goboolo
ko yokutuyelootoni, ootookoolo, noole Sambo
endemo oololo, Kristusdodo goboolo oo bidodo
sobowoowato.

7 Ene ngundilo teyingongga, nguno ngu,
enengo sumangeni ulungga oolengo oni bidodo
doongeyemo, naludodomo, ko kootusina nguya,
enendo ngu sumangengga, ngu noolengo
etuyelowolo. Yo, Kristus Yesuslo koni nooleno
tewoku, nguno Anutndo enengo ayibiyi, ngu
noole etuyeloweloyimbolo tete.

8 Ngu ngandilo. Ye Kristusno nowoondoyemo
hamoo tetoningga ngu, Anutlo sumangeningga,
ngunonggo ye ko yoyowonggori. Ngungga

ngu, yengo ko tewonggoku ngu kini. Hamoo
oolengo kini. Anutndo kingo duwoo oolengo ye
yunowolo.
9 Ngungga ngu, yengombo ko tetoyi, ngulo ulini
kini, ngulo ngu, oni gulado, enengo oowooyi
bingami elo okooweloyi, nguya kini. Hamoo
oolengo kini.
10 Anut, enengombo noole yoyewolo. Kristus
Yesusndo noole yomosiyelolo yoyeni, oni keda
tunootewolo. Nguno ngu, noole damoni gome
nenengo tewato. Kulimi, Anutndo ngu mande da-
moni gomengga ngu noolengo yoonenengoyingo,
noole mete nguno endeyolo oluwato.

Kristusndo Oni Wata Elayagaku Yoyeni, Wata Gulanangge Tewolo

11 Ngulo ye simoo bale sowe gidalega, ye in-
gondudu teyi. Yuda onindo yeya etenggo. Oni
goweyi ma yomosiyoyingo, etenggoku, ko, Yuda
onindo enengomboya ngandilo etenggo. Noole
moondenayi yomosiyowootolo etenggo. (Ngulo
damoni ngandilo. Ene moondeye yomosiyoyingo
ngu Anutlo simoo bale elo etuyeloote.) Ye Kris-
ten oni sowe gidalega, ye ngulo ma wenonolo
kapengoyewelo. Kuli, ye nguya Anutno nowoon-
doyemo hamoo ma tewonggori.
12 Ngu naluno nguno, ye Kristuslomu kini.
Ye Anutndo enengo simoo bale sunggi yewoku,
ngundilo nguya kini. Ye eneno sungo yowoko
oluwonggo. Anutndo eneno sunggi mande Yuda
onino elo gosiyoyingongga, ye nguno goboolo
enedodo ma oluwonggo. Nguno ye oo gome
gula kootu tunooteweloyi, ngulo ma doongetelo

sobowoowonggori. Ye Anutlo nguya ma ingowonggori.

13 Yo, hamoo, kulimi ngu ye yowoko oolengo oluwonggo. Ene ataga, ngano ngu, Kristuslo dalowo ngundo ye yomosiyelolo, yoyolo ombutoni, ngulo ye Anutya goboolo oolootenggo.

14 Kristusndo, ngu nowoondoye imakeyingomo oluweloyi damoningga, ngulo sembuli. Kulimi, Yuda oni sowengga ngundo oni sowe gidalegaya ngu, longge telo oluwonggo. Ngu sanggili longgega, ngundo ngu, oonggoo sisipawa ngundilo kewooloyemo tewolo. Ene, Kristus ngu oonggoo sisipawa ngu toongootoni, ye oni sowe elayaga, ngu yoyolo goobooyelootoni, oni wata gulanangge tunootewolo.

15 Ngulo ngu, ene de mombimo kumoolo, ngunonggo mamana mande ngu bidodo andangelo yokowolo. Ene ngundilo teyingongga nguno ngu, noole oole damoni keda etuyelowolo. Ngunonggo wata elayaga, ngu goobooyelootoni, oni keda amana wata gulanangge tunootewolo. Yo, ngu damoninggano nguno, ene noole yoyeni, nowoondonayi gulanangge goboolo tunootelo oolooteto.

16 Yesus, de mombimo kumooyingo ngu, oni wata elayaga ngu, ngulo Anutno kawarara telo, yoyootoni, wata gulanangge telo, Anut tanggeyimo yoyewolo. Yo, Yesus kumooyingongga ngundo ngu, Yuda oni, ko oni sowe gidalegaya, longge teyingo damoningga, ngu kuli andangewolo.

17 Enendo ombulo tunootelo, mande keda gome ngu yootunolo, ngandilo ewolo. Ataga ngu, ye

nowoondoye gulanangge oliyilo ewolo. Enendo
ngu mande keda gomengga ngu, ye oni sowe gi-
dalega yowoko sungo oluwonggoku, ko Yuda oni
tanggeyimo oluwonggoku nguya, goobooyelolo,
mande ngu imakeyingo damoningga ngu wesiy-
olo etuyelowolo.
18 Mande Keda Gomengga ngu ngandilo. Kris-
tusno ngu, noole oni wata elayaga ngu, noole
Yuka Kundingiyi gulanangge ngundo noolengo
oole goosooyunootoni, nguno ngu, noole mete
Awa tanggeyimo, tunootewato.
19 Ariya, ye yuto oni ngundilo ma ootootenggo.
Ye melaye nguya kini oolootenggo. Kini, ye
ngu Anutlo oni simoo baledodo goboolo ootoolo,
enengo simoongo oolengo, tunootetenggo.
20 Ye ngu, ya ngundilo Anutndo yoyewolo.
Aposel oniya, Anut, enengo ingondudu eyingo
oniya, ngu yangga ngulo osiyi; Kristus Yesusndo
ngu yangga ngulo ungoombolo osiyi kewooloko
ulungga; ko noole nguya, enengo ya ngulo gumi.
21 Kristus, noolengo Sembunayi, ngundo ngu
yangga ngulo wembuyi ngu bidodo dowootoni,
ngulo oo bidodo ngu gome yanggango ndindi telo,
enengo Tempel ya kundingiyi tunootete.
22 Ye nguya Kristusno woologongowonggori.
Yo, Anutndo ye nguya yoyolo, Kristen onidodo
soweyootoni, ye nguya Anutlo ya oolengo
tunootewanggo. Yo, hamoo, Anutndo ngu yangga
yewoku, nguno Yuka Kundingiyi, ngundo yeya
goboolo oluwanggo.

3

Pol, Oningga Ngu Ene Oni Sowe Gidalegano, Mande Gome Ngu Yootunolo Eweloyi Oni

1 Yo, Anutndo ye Yuda oni simoo bale, ko, simoo
bale sowe gidalega nguya goobooyelowolo. Ngu
damoningga ngunonggo, no Polndo Kristus Yesus
oowooyimo, ya biyomimo ngano oolooteno.
Nguno ngu, nondo ye oni sowe gidalega ye
hoolooweyeloweloyimbolo.
2 Nondo ngu, ye kuli ingowonggolo ingowono.
Anutndo nolo sumangetelo, nga kongga nga teni,
elo sungginunootoni, ngulo no mande nga ye
hoolooweyelowelo elo yunooteno.
3 Nga mandega nga, ngu kuli kombiteyingo
oluwoku, ene Anutndo nono yootunolo elo,
etunelootoni, no ingowono. Ngulo ngu, no yengo
mande ootuwoo bodaga nangge, kuli nakangolo
yunowonoku ngu.
4 Ye nga mandega nga kandangelo ngu,
asa, ye komo nguno ye ingowanggo, nolo
ingondudune ngu Anutlo mande kombiteyingo
ngu bidodomo, ngu Kristus tunootetoni, nguno
nondo ingowonolo ingowanggo.
5 Kulimi, Anutndo nga mande kombiteyin-
gongga, nga ma yootunolo tunoo ewolo. Ene
ataga ngano ngu, Yuka Kundingiyimbo Anutlo
mande kombiteyingo ngu, enengo Aposel oni
kundingiyi nguno, ko, enengo ingondudu
eyingo onino nguya, yootunolo, tunoo oolengo
etuyeloote.
6 Nga mandega nga, ngu ngandilo. Mande
gome kedaga ngano ngu, ye oni sowe gidalega, ko,
noole Yuda oni nguya, Kristus Yesusno, nowoon-
doyemo hamoo teyingongga, ngulo noole gowe-

nayi gulanangge, ko, wata gulanangge telo goo-
boongooteto. Nguno ngu, noolengo bidodo goo-
boongoolo, Kristus Yesusndo imakeyingo damon-
ingga ngu sumangenonggo noolengo elo sunggi
yeyunowoku, ngu yowato.
7 Anutndo no ngu noyolo, mande gome kedaga,
nga elo yootunoweloyi, ngulo ko oni noyewolo.
Enengo sumange ngu no nunolo, enengo yang-
gangoni nguya, no nunowoku, ngundo ngu, nga
kongga ngano no yanggango tenunoweloyim-
bolo.
8 No ngu komo Anutlo oni simoo bale gidalega
ngu bidodo nowoondoyemo, no oowoone
bodaga oolengo. Ene ngu sumangengga,
ngu no nunowoku ngu, ene no noyolo, oni
sowe gidalegano mande gome keda, ngu elo
etuyeloweloyi noyewolo. Nga Mande Gome
Kedaga nga ngu, Kristuslo damoni gome oolengo
etuyeloyingo nga, ngu bidodo ingoweloyi, ngu
ereremo kini.
9 Anutndo kuli oo bidodo yemukoyingo, ngu in-
gondudunningga, ngu kulimi nalu bidodomo oon-
gootoni, kombitelo oluwolo. Ene, ataga, ngano
ngu, ene mande keda gome nga onino ngano
yootunowolo. Ngu mandega ngu wesiyolo oni
simoo bale bidodomo eweloyi, ngulo Anutndo no
sunggi nunowolo.
10 Kulimi ene oongooyingoku ngu, ene ataga
ngano ngu, enengo oni simoo baledo yootunoya
eyilo yunowolo. Enengo oni ngundo, Anutlo
ingoyingo gome oowooyingga, ngu enengo ta-
bango Engel onidodo, ko, enengo koleteyingo
onidodo Sambo endemo kundingiyi oolooteng-

goku, ngundo nguya enengo ingoyingo kombiteyingo ngu tunoo etuyelowolo.
11 Kulimi oolengo, Anutndo oo tewelo ingolo gosiyoyingo ngu Kristus Yesus, noolengo Oo Bidodo Sembuli Sembunayingga, ngundo oo ngu yeni tunootewolo.
12 Noole Kristus nowoondonayimo hamoo telo, goboolo oluwatoku, Kristusndo oo tewoku, nguno ngu, noole mete Anutno nenengo oolouwelo, ngulo ma sosolewato.
13 Ngulo ngu, no yeno eteno. Nondo yeno mande keda mesalangongga, ngu yeno wesiyolo elo etuyelootenoku, ngulo no ya biyomimo, noyetoyi ogingoyingo koolowooteno. Nga ogingoyingongga, nondo ye hoolooweyeloweloyimbolo koolowootenoku, ngalo ingondudu biyomi yolo kiyayi ma yewanggo. Kini, nga ogingoyingongga ngano ngu, ye hoolooweyelootoni, ye Anutdodo goboolo oluwanggo.

Epesas Oni, Ngu Komo Kristusno Nowoondoyiningga, Ngu Gome Ingowanggo

14 Awando oo bidodo tetoni, ngulo no Awano boodoo oondookelo, yambo mande teteno.
15 Ndatelo ngulo, Anutndo noole oni sowe bidodo Sambo endemo oolootenggoku, ko melako nganoku, nguya ngu bidodo, enengombo yoyeni, keda oluweloyi, ngu yunoote.
16 Nondo Anutno ngandilo yemboongeteno. O Anut, gengo dulidalige ulungga oolengo Sambono ooloote. Ngunonggo, gengo Yuka Kundingiyi, ngundo enengo nowoondoyemo, nguno hangelo

oolelo, ngundo ene yoyeni, yanggango oolengo yewanggo.

17 Ngulo, ene yengo nowoondoyemo hamoo teyingo, nguno ngu, Kristus ene nowoondoyemo nguno ulo oluwa. Yengo nowoondoyi teyingo damoninggega, ngundo simoo bale bidodo yoyeni, yanggango dikawanggo. De ulimbo mela nogo yanggango dowootoni, de yanggango dikateku, ngundilo dikawanggo.

18 O Anut, gengo yanggangongge oni bidodo yuno. Nguno ngu, ene Kristusno nowoondoyiningga, ngu gome ingowanggo. Enengo nowoondoyiningga ngu ulungga oolengo, pelu ndandayingo oolengo, ene awuno oolengo, mela newendemo amuno oolengo nguya.

19 Yo, ge simoo bale yanggango yunootoni ngu, asa, ene mete Kristusno nowoondoyiningga, ngu hamoo oolengo, gome ingowanggo. (Ene ngulo nowoondoyiningga, ngundo noolengo ingoyingo bidodo dagate.) O Anut, ene hoolooweyelootooga, ngunonggo ene Kristusno nowoondoyi yunoyingongga, ngu gome oolengo ingowanggo. Gedo gengo damoninggega, ngu nangge tetooga, ene nowoondoyemo uya, nguno olini.

20-21 O Anut, gengo yanggangongge ngundo noolengo nowoondonayimo, ko ulungga teloloote. Gedo oo teteku ngu noolengo ingondudu ngu dagalo, ngu ulungga oolengo. Ngulo noole ngu yanggangonggega, nguno ko teteto. Ngulo noole gengo simoo bale ngu, gengo oowoongge bingamingge okoolo, ko Kristus Yesuslo oowooyi nguya elo okoolo, yambo

mande tewato. Yo, hamoo, noole, ko kootusina osi sambanayimbo nguya, gengo oowoongge okoololuwato. Ngu hamoo oolengo.

4

Noole Kristen Oni Noole Ngu Kristuslo Goweyi

1 No ngu, Oo Bidodo Sembuliga, ngulo koni ngu tetoowe, ngulo no ya biyomimo ulo ootoolo, ngunonggo nondo ye eririyelootenoku ngu ngandilo. Yengo damoniye ngu gome nenengo, Anutndo yeno sunggi enengomu yelo ingooteku, ngundiya tunootenilo ingooteno.

2 Ye komo oni bidodo, nowoondoyemo ayibiyidodo oliyi. Ye komo oni sungo soboyelolo sodedo ma sanggili tewelo. Ye komo dobooguliye nowoondoyi teya, kowuliye ngu ye yunootenggoku, ngu koolowooya hoolooweyeloyi.

3 Yuka Kundingiyi, ngundo nowoondoye yeni nowoondoyemo siyelo, goboolo oolootenggo. Ngu damoningga ngu, uto ngundilo gosiyelootoni, ye Kristuslo oni wata gulanangge tunootelo oolootenggo. Ngulo ngu, ye komo ngu damoningga, ngu gome yanggango dowooya oliyi.

4-6 Goweyi ngu gulanangge; ko, Yuka Kundingiyi ngu gulanangge, ngulo ngu, Anutndo ye negoyeloyingo ngu, yengo ingonduduno ene gome dowoolo, ngunonggo ye oo gulanangge sobowoolo oluwanggo. Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngu gulanangge; nowoondoyemo hamoo teyingo gulanangge, sono (kundingiyi) sonowooyingo gulanangge; Anut gulanangge

nguya, ngu noolengo bidodo Awanayi. Enendo nangge oni bidodo dagayelolo, awuno oolengo ooloote. Enendo nangge oni bidodo kewooloyemo koye telo ooloote. Enendo nangge oni bidodo nowoondoye newendemo ulo, nguno ooloote.

7 Ngulo ngu, Kristusndo kingo oo tuwoo noole sungo sungo yunooteku, ngundo noole enengo koni, enengo simoo baleno ko teteto. Yo, Kristusndo ngu oo kingo duwoo yunooteku, ngu noolengo yunowelo sunggi yewoku, nguno yunoote.

8 Nondo oo etenoku, ngundilo nangge, Anutlo mande nakangoyingomo oolooteku ngu ngandilo.

Ene ya biyomimonggo oni simoo bale ulungga oolengo yoyolo, awuno oolewolo. Ene kingo oo duwoo ngu simoo bale yunootelo ewolo. *Sam 68:18*

9-10 (Nga mandega nga ngu, awano oolewoku, ngulo damoni ngu ndatelo? Ene koletelo awuno ma ooleyingo kini. Kini, koletelo ene mela newendemo amuno mela oolooteku, nguno ene uwolo. Ngu oningga, ngundo nangge, ene koletelo mela newendemo ameno ulo, ko awuno nguya oolewolo. Ene nguno ngu, oo bidodomo, enendo nangge oo yeni oolelo tunootewolo.)

11 Yo, Anut enengo simoo bale oo kingo duwoo, enengo ko teweloyim yunooteku, ngu ngandilo: Oni gidalega ngu Aposel, ko ngu yunolo; oni gidalega ngu Anutlo ingondudu eweloyi ko yunolo; oni gidalega, ngu mande gome ngu elo etuyeloweloyi ko yunolo; oni gidalega

ngu Kristen oni soboyeloweloyi ko yunolo; oni
gidalega ngu oo nakangolo etuyeloweloyi, ko ngu
yunowolo. Ko ngundilo sungo sungo yunootoni,
telo oolootenggo.
12 Yo, Anutndo kingo oo duwoo ko
teweloyim ngundilo, enengo simoo bale,
noole hoolooweyelolo yunooteku, nguno ngu,
doboogulinayi bidodo Kristusno nowoondoyemo
hamoo teyingongga nguya, ebe hooloowe
hooloowe tetooye, damoni gome tunootewa.
13 Yo, noole komo suwoo suwoo Anutndo oo
kingo duwoo yunowoku, ngulo koni teweloyim
hahangelo koyi tewato. Nguno ngu, noole gob-
oolo ootoolo, nowoondonayi hamoo oolengo telo,
ngunonggo Anut Nangoni, ngulo yanggangoni,
ngu noole nowoondonayimo hamoo ingowato.
Ngundilo tewatoku ngu, noole Kristuslo damoni
ngundilo tunootewato.
14 Ngundilo telo ngu, asa, noole simooye bo-
bodi ngundilo ko ma oluwato. Ebe ganagana
oni biyomi, ngundo mete buniyo bobodi mande
gula gulano etuyelolo ganayelootoyi, ngulo ene
nowoondoye bulibali ingootenggo. Ngungga
ngu, wendeyi dookelo, ngundo wanggo yolo
yowoolalingooteku ngundilo.
15 Kini, noole komo nowoondonayi
hamoomonggo, oni sungombolo nowoondoyi
tewato. Noole hamoo mande, ngu nangge ewato.
Ngundilo telo ngu, noole komo Kristen simoo
bale yanggango tunootelo, Kristusdodo goboolo
oluwato. Kristus ngu noolengo tabango oolengo.
16 Ngu Kristus noolengo tabangongga, ngundo
ngu, noole yoyeni, noole bidodo, kandenayi, ke-

nayi, doongenayi, oo gowenaye ngu, mete ko logono logono yelo sungo sungo ko tetenggo. Ngulo ngu, noole gowenaye, ngulo gumi ngu, noole mete ebe hooloowe hooloowe telo, bidodo enedodo, gowenaye gulanangge gooboowato. Ngu damoninggano nguno, goweyi ulungga telo, yanggangododo telo, nowoondoyi teweloyi damoni ngu tetenggo.

Kristen Oni Ngu Ene Komo Oole Kedamo Endeyoyi

17 Ngulo, nondo, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngu oowooyimo, yeno mande yanggango ngandilo ewelo. Ye oni biyomi endeyootenggoku sowengga, ngulo damoniyemo ko ma endeyowelo. Ene kingo oo nguno ingonduduye bulibali yelo, nguno nangge oolootenggo.
18 Enengo ingoyingoye ngu oolelidodo oolootenggo. Ene ingoyingoye gome nenengo kini, enengo nowoondoye ngu ukingoyingo. Ngundilo ngulo, ene ingoyingo kedaga oni, Anutno nowoondoyemo hamoo tetoyi yunootekungga, ngu eneno kini.
19 Ene damoni biyomi teweloyi ngulo oyumo ma yowanggo. Kini, ene oololo, bosebalese damoni biyomi teweloyi, ko damoni biyomi oowooyingga tewelo, ingondudu ulungga oolengo telo, hahangelo oolootenggo.

20 Ene ye ngu kuli Kristuslo damonimo nguno, ngundilo mande damoningga ngu ma yowonggori.

21 Kini, nondo ngu ngandilo ingooteno. Ye ngu
kuli, Kristuslo mandeni ingowonggori. Ye ngu
Yesuslo hamoo mandega ngu kuli yowonggo.
22 Ngu mande hamoongga etuyeloyingo, ngu
ngandilo. Kulimi ngu, ye nowoondoye kulim-
ingga ngulo mande damonimo endeyolo olu-
wonggo. Ngu nowoondoye kulimi damoni
ngu ebe ganagana, ko oo kenomayingoweloyi,
ngundo nowoondoye yombuliyoote. Ngundilo
ngulo, yengo nowoondoye kulimingga, ngulo da-
moni ngu komo oweya yokoyi!
23 Yengo ingonduduye damoningga ngu, ko,
nowoondoye nguya yowoolengoya, ye komo keda
tunooteyi!
24 Ye komo oni keda tunooteya oliyi! Yo, hamoo,
ngu oni kedaga ngundo ngu, ene komo Anutlo
damoni nangge keyoyi! Anutlo damoni ngu
nenengo kundingiyi oolengo, ngulo oni kedaga,
ngulo damoni nguya gome nenengo kundingiyi
oolengo oluwa.
25 Ariya, ye komo ebe ganagana mande ngu
yokoyi! Ye bidodo komo hamoo mande ngu
nangge, oni sungomo eyi! Ndatelo ngulo,
noolengo bidodo sungo sungo ngu, Kristuslo oni
ngulo gumi.
26 Ene yengo nowoondoye sanggili teweloyi,
ngulo ingondale teyi! Kinitetoni ngu, ye sanggili
tetenggoku nowoondoyega ngu, ngundilo oodoyi
oololo, sa nemimo ulo suwootetoni, ye mbum-
buwa tewanggo. Ngulo ye komo ingondale teyi!
27 Kinitetoni ngu, Setando ombulo, nowoon-
doyemo ulo tewooyelowa.
28 Yakaka oni ngu, ene yakaka ko ma tewelo.

Ataga ngu, ene komo kandeyibo ko gome ngu
tetoyi, engge tunootetoni, ngunonggo ene oo yolo,
oni wenonootenggoku, ngu bayetelo, yunolo
hoolooweyeloyi.
29 Ye mande biyomi gula manggoyemonggo
ma tunootewelo. Kini, mande gome metemi
ngu nangge etoyiga tunooteni. Ngundo ngu, oni
kiyayi ngu yanggango yunowanggo. Ngunonggo
ngu, oni yengo mande gome ingootenggoku ngu,
Anutlo sumangeni nguno oni yengo mande ngu
ingolo, yanggango yewanggo.
30 Ye Anutlo Yuka Kundingiyi ngulo newende
kowuli ma inowelo. Ndatelo ngulo, Anutndo
yengo nowoondoyemo Yuka Kundingiyi yeyingo,
ngu enengo sunggi yelo, sunggi yewoku ngu, nalu
sosowoomo enengombo ko yoyowa.
31 Ye ngu komo nowoondoye biyomi yeweloyi
damoni biyomingga, ngu andangeya yokoyi.
Sanggili, nowoondoye kowoo yeweloyi, nowoon-
doye gookingo yeweloyi, longgesambi teweloyi,
oni kootuyesina mande elo yomooyunoweloyi
mande biyomi damoni, ngu bidodo, ye komo
andangeya yokoyi.
32 Yo, hamoo, damoni ngundilo ngu yokoya,
ye komo mande damoni ngu ayibinonggo do-
booguliye nowoondoyi teyi. Anutndo Kris-
tus oowooyimo, yengo mbumbuwaye andan-
geyunowoku, ngundilo nangge, yendo nguya
komo dobooguliye mbumbuwaye ngu andan-
geyunoyi.

5

Noole Komo Solu Himimo Endeyowato

1 Anutndo ngu ye, enengo simoongo, ngulo
gome oolengo ingoote. Ngulo ye Anut kilalongo
oliyi. Yo, ye komo enengo mande damoni ngu
keyoya, ngu nangge teyi.
2 Kristusndo noolengo nowoondoyi telo,
enengo kedaga, ngu yokolo, ngundo noole
hoolooweyelolo, Anutno woolo kundingiyi
ndindingo gome oolengo, ngu yewolo. Ngundilo
ngulo, ye nguya yengo kedaga ngundo oni sungo
hoolooweyelowelo ko teyi.
3 Bosebalese, ko damoni biyomi, oo kenomayin-
golo doongeye ulu teweloyi damoni biyomi ngu,
ye kewooloyemo nguno bodaga ma tunootewelo.
Noole Anutlo oni simoo bale, ngundo damoni
biyomi, ngulo mande ma elo ingowelo.
4 Ye mande biyomi sugabododo, ko kingo
mande ebe ganagana, kingo koondoonge mande
ebe ganagana ngu biyomi, ngundilo mande, ngu
metemi kini. Kini, ye Anutno ese mande ngu
nangge tewanggo.
5 Yengombo ngu ingootenggo. Bosebalese
tetenggoku damoni, ko, damoni biyomi suga-
bododo, oo kenomayingoweloyi damoni ngu, oni
ngundilo damoni tetenggoku, ngu ene ebe gana-
gana anutga ngu owetenggo. Ngundilo oni ngu,
ene Kristus Anut elagalo, endega, enengo oni
simoo bale soboyelooteku, nguno ma uwanggo.
6 Ye damoni biyomi ngulo komo ingondale
teyi! Kinitetoni ngu, ebe ganagana onindo,
ye yowoosoolo, oololo, mande damoni biyomi
nguno utoyi, ye ngu keyowanggo. Hamoo
oolengo, ngundilo mande damoni ngulo damoni

Anutndo sanggili ulungga telo, oni ngundilo
tetenggoku, ngu ogingoyingo yunowa.
7 Ngulo ngu, ye enedodo goboolo ma endeyolo
oluwelo.
8 Kulimi ngu ye ooleliko oodoyi, ene ataga
ngu, Oo Bidodo Sembuli, ngundo ye yoyolo, solu
himimo yoyetoni oolootenggo. Ye komo ngu solu
himimo oni ngundilo endeyoya oliyi.
9 Solu himi, ngundo ngu mande, damoni gome
metemi ngu bidodo, damoni gome nenengomu,
ko hamoo mande damoni ngu yeni tunootete.
10 Ye ngu komo ndatelo mande damoningga,
Oo Bidodo Sembuli, ngundo ngulo ingooteku, ngu
yoweloyi, ngulo ko yanggango teyi.
11 Ye ngu, oni ooleli, ngulo mande damoni
biyomi tetenggoku, nguya ma siyelo goboolo
oluwelo. Ngundilo mande damoni, ngundo engge
gomemu ma yeni tunootete. Kini, ye komo
onindo, damoni biyomi tetenggoku, ngu damoni
biyomi eya, oni bidodo etuyeloyi.
12 Nondo mande damoniye kombitelo teteng-
goku, ngulo damoni ma yootunolo ewano. Kini,
nondo ngulo mandeni elo ngu, asa, no oyu-
monelowa.
13 Ene solu himi yetoni ngu, asa, oo bidodo
himimo tunootete.
14 Oo bidodo ngu tunoo oolooteku, ngu solu
himi oo ngundilo. Ngulo ngu, nga mandega nga
ooloote.

Ge oni ataga ge weleteku, sodedonangge ge
ootookoo! Ge melenonggo ootookootoyi,
Kristusndo ngu solu himi yeni, geno om-
buwalo ewolo. *Ayisaya 26:19;*

60:1

15 Ye komo yengo endeyoyingo, ngulo ingondale teya, ye endeyoyi. Ye oni ingonduduye kini onindo endeyootenggoku, ngundilo ma endeyowelo. Kini, ye ngu oni ingonduduyedodobo endeyootenggoku, ngundiya endeyoyi.

16 Ene ataga nga ngu, nalu biyomi oolooteku nga. Ngundilo ngulo, ye Kristen oni simoo bale, nga nalungga ngano ngu, ye ko oo gomengga, oni sungomo tewelo teya ngu, asa, ye komo ngu sodedo teyi!

17 Ariya, ye wenonoyingo damoni ngu, ma tewelo. Kini, ye ngu komo Anutndo oo ngulo ingooteku, ngu gome oolengo ingoya teyi!

18 Ye sono kowoo gome gome ma nelo kapengo yelo oluwelo. Kini, ngu damoningga, ngundo ye yombuliyelooteku ngu. Ye komo Anutlo Yuka Kundingiyi ngu yokootoyiga, ngundo yengo nowoondoyemo uya soboyeloni.

19 Ye komo dobooguliyeboya mande eya ngu, Iserel onilo yambo, ko yambo gidalega, Anut bingami elo okooweloyi ngu utoya, nguno yengo nowoondoyemo ngu yanggango teyi. Suwoo suwoo ye komo Ulungga Oo Bidodo Sembuli, ngulo yamboni ngu manggoye nowoondoye ngu nguya, utoya oliyi.

20 Nalu bidodomo, ye komo Anut Awanayi ngu, ko noolengo, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus Kristus, ngu oowooyimo oo bidodo eseteya, bingami okooyi.

Oni Kamebale Teyingo Damoningga, Ngulo Mandeye

21 Ye komo Kristus newendemo ulo ootoolo,
ngunonggo dobooguliye nowoondoyemo nguya
uya oliyi.

22 Ye bale galo, Oo Bidodo Sembuli, ngulo man-
deni keyootenggoku, ngundilo nangge, ye komo
kamesumooyembolo mandeye, ngu gome keyoyi.
23 Ndatelo ngulo, simoo ngu baleyibolo so-
bosobo, tabango oni ngu, Kristusndo, Kristen
onilo tabango oolooteku, ngundilo. Kristen oni,
ngu Kristuslo goweyi. Kuli, Kristusndo ene
uliyelolo ko yoyowolo.
24 Kristen oni ngu Kristuslo manggowo key-
ootenggo. Ngundilo nangge, ye bale nguya, su-
woo suwoo ye komo yengo kamesumooye, ngulo
manggoye keyoya, ngu nowoondoyemo oliyi.

25 Ye simoo galo, Kristusndo Kristen onilo
nowoondoyi telo enengo kedaga ngu yokootoni,
ngundo oni hoolooweyelowolo. Ngundilo
nangge, ye komo balesumooye nowoondoye
yunoyi.
26 Yo, Kristusndo, Kristen oni nowoondoye
sonowoolo yowoolengootoni, nguno ene oni
gome metemi tunootewonggo. Ngu sono
gemuyingongga ngu, enengo mande keda
mesalango. Ngu damoninggano nguno ngu,
enengo oni ngu, Kristusndo enengo soleyelolo,
sunggi yewolo.
27 Ene enengo simoo bale ngu gome nenengo
oolengo tunootetoyi, ngu enengo oo sumangeyi,
elo ingoote. Yo, enengo simoo bale ngu biy-
omi gula, ko soolo oo biyomi gula, eneno ma
tunootewelo, elo ingoote. Kini, ene kundingiyi

oodoyi, nguno goweyemo oo biyomi gula, ma olinilo ingoote.
28 Ngundilo nangge, ye simoo galo, yengo balesumooyembolo nowoondoyi yunoyi. Yendo yengo goweye nowoondoyi telo, ingootenggoku, ye ngundiya balesumooye nowoondoye yunoyi. Yo, oni ene baleyibolo gome ingooteku ngu, enengo goweyibolo ingooteku ngundilo.
29 Noole ingooteto. Oni gulado enengo goweyi ngulo mundiyi ma tete. Kini, ene oowali gomemu inolo, ngu gome sobowoote. Kristusndo enengo oni simoo bale soboyelooteku ngundilo.
30 Ndatelo ngulo, noole ngu Kristuslo kekandeyi, doongeyi, goweyimo oolooteku nga.
31 Anutlo mandeno ete.
Ngulo ngu, simoo ngu eweyi nemi yoyokolo, ene baleyiboya ebe dowoodowootelo, goboolo oolooteli. Ene ngu goweyali elaya kini. Kini, ene goweyali gulanangge tunootetelo ewolo. *Yenesis 2:24*
32 Ngu mandega, ngulo damoni ngu sungo gula. Ene nondo ngu ngandilo eteno. Ngu Kristusndo, enengo simoo baledodo goboolo oolootenggoku, ngulo ete.
33 Ene ye sungo sungomo nguya, ye komo yengo balesumooyembolo nowoondoyi yunoyi. Yengo goweyebolo ingootenggoku, ngundilo enengo nguya nowoondoyi yunoyi. Bale, ye komo yengo kameyembolo oowooye bingami eya okooyi!

6

Simooyembolo Mande Ko Awanamoyembolo Mandeye

1 Ye simooye galo, ye Ulungga Oo Bidodo Sembuliga, ngulo nowoondoyemo hamoo tetoningga, ngunonggo ye komo Awanamoyembolo manggoye ngu keyoyi. Ngu damoningga ngu nenengo.
2 Anutlo mandeno ete.
Ge komo gengo awanangge manggoye keyolo ewolo. *Eksodas 20:12*
Ngu mamana mandega ngu, ene koleteyingo, ngu ene sunggi mandenidodo.
3 Sunggi mandeni ngu ngandilo.
Ye Awanamoyembolo manggoye keyootoyi ngu, asa, ye gome ootoolo, ye melako ngano nalu pelungga sugi oluwanggolo ewolo. *Dutoronomi 5:16*
4 Ye simooyembolo awa awaye, yengo simooyembolo nowoondoye yeyi ma biyomi yelo sanggili tewelo. Kini, yendo ngu komo gome soboyeloya, Oo Bidodo Sembuli ngulo mandeni ngu eya etuyeloyi.

Kingo Ko Onilo Mandeye, Ko Sobosobo Onilo Mandeye Nguya

5 Ye kingo ko oni galo, ye ngu komo yengo sobosobo onilo manggoye ngu keyoya, ngu nowoondoyemo oliyi. Yengo sobosobo ngulo sosoleyi. Kinitetoni ngu, ye nowoondoye ela elaya ko tewanggo. Ye ngu komo yengo sobosobo oni ngulo manggoye ngu keyoya, Kristuslo mandeni keyootenggoku ngundilo.
6 Kinitetoni ngu, asa, ye kingo ene doongeyemo ko tetoyi, enendo kenootoyiga, gome teni elo, kingo ko tewanggo. Ngundilo damoningga ngu, nenengo kini. Kini, ye ngu Kristuslo ko oni teya ootooya, ngunonggo Anutndo ingooteku,

ngundiya ko teyi. Ndatelo ngulo, yengo nowoon-
doye, ngu kuli Anut inowonggori.
7 Ye ngu komo yengo koye ngulo oni oni teya,
nowoondoye gomemonggo ko teyi. Ye onilo ko
ma tetenggo. Kini, ye ngu Ulungga Oo Bidodo
Sembuliga, ngulo ko tetenggo.
8 Ye ingoyi. Anut doongeyimo, kingo ko oni,
ko, oni enengombo enengo soboyelooteku nguya,
Anutndo oni ngu bidodo ko gome tewonggoku,
ngulo uliyi gome nenengo yunowa.
9 Ye ko onilo sobosobo oni galo, yendo nguya
komo kingo ko oniya, damoni gome nenengo,
ngu nangge eneno teyi. Yendo ngu yengo ko oni
sosoleyingo ma yunowelo. Ndatelo ngulo, Oo
Bidodo Sembuli, Sambo endemo oolootekungga,
ngu yengo Ulungga, ko, kingo ko onilo Ulungga
nguya, ooloote. Hamoo oolengo, kingo oni,
ko, oni enengombo, enengo soboyelootenggoku
nguya, Anutndo oni wata elayaga ngu damoni
gulananggemo soboyeloote.

Kristen Oni Ngu Me Oni Ngundilo

10 Ariya, nondo mande nga wenga yokowelo
mande ngandilo eteno. Ye ngu komo Oo Bidodo
Sembuli, ngulo wembuyi yanggangonimo nguno
yanggango oolengo oliyi.
11 Ye ngu komo Anutlo me ebe uleweloyi, me idi
sanggalo nenggulo oo ngu yolo telo, ngunonggo
ngu, ye yanggango yolo, Setanlo me ebeni oo
biyomi ebe ganagana, ngu utolo andangewanggo.
12 Ye ingoyi! Noole oniya ebe ma uleteto. Kini,
noole ngu yuka biyomi awuno oolootenggoku,
ngulo tabango onidodo, ko, enengo koleteyingo

oni ululu nguya ebe uleteto. Ngundo, ooleli
nalungga nga sobowootoyi, nguno oolooteto.
13 Ngulo ngu, ye komo Anutndo me ebe
uleweloyi oo yunowoku, me idi sangga, ngu
bidodo yoya dowooya oliyi. Ngundilo telo ngu,
nalu biyomimo ye mete yanggango dikalo, ebe
ulewanggo. Me ebe ngu kinitetoni, nguno nguya,
ye yanggango dikalo oluwanggo.
14 Yo, ye ngu komo ngundiya dikayi. Yendo ngu
hamoo mande ngu yoya, ngu wanggayemo nguno
utoo kimbona ngundilo gosiyoyi. Mande da-
moni gome ngu yoya, Ayen nengguloyi ngundiya,
nomoye doobengoyi.
15 Ye ngu komo Anutlo Mande Keda Gome
ngu onino elo etuyelolo, nguno nowoondoye go-
boolo gulanangge, oni simoo bale nguno yelo
oluwanggo. Ye ngu komo ngu damoningga,
yowanggoku ngu, keyembolo keye goweyi (Su)
ngundilo yolo ukingowanggo.
16 Ye komo ngu damoningga ngu bidodo
yomukolo, ngunonggo ngu nowoondoyemo
hamoo tetenggoku ngu, yengo kondimu
ngundilo. Ngu kondimungga ngundo ngu, oni
biyomi, Setanlo nasa, dedodo pisingootoni,
ombuteku, ngu bidodo utolo, andangelo
wemoowanggo.
17 Anutndo ngu, ye kuli yoyoyingo ngu. Ngu
ingonduduga ngu yengo Ayen tomoku, ngundilo
tabayemo yeya oliyi. Anutlo mandeni, ngu
duge ngundilo. Yuka Kundingiyimbo mandega
yunooteku, ngu nangge gome dowooya, ko teyi!
18 Yuka Kundingiyi ngulo yanggangoni, nguno
ngu, ye komo Anutno yemboongeya oliyi. Oo

bidodo teweloyi ngu, ye Anutno yemboongeyago
oo ngu teyi. Suwoo suwoo, ye doongedoon-
goodoongooteya, sobowooya oliyi. Ye kengelo
kingo ma oluwelo. Kini, suwoo suwoo, ye
komo Anutlo oni simoo bale ngu hoolooweyelolo,
Anutno yemboongeya oliyi.
19 Yendo ngu komo no hoolooweneloya, Anutno
yemboongeyi. Nondo ngu, yendo ngandiya yem-
boongeyilo ingooteno. Anutndo enengo man-
deni ngu no manggonemo yetoningga, nolo soso-
leyingongga ngu yokoya, no enengo mande keda
gome mesalango, kuli kombiteyingongga ngu
yootunolo, elo etuyelowano.
20 No ngu Anutlo mande keda gome ngu elo
etuyeloweloyi oni. Ngundilo ngulo, no ya biy-
omimo oolooteno. No ngu Anutlo mande keda
gome nga eweloyi, ngulo ko oni. Ngulo ngu,
ye Anutno no hoolooweneloya, ye komo yem-
boongeyi. Nguno ngu, nenengo sosoleyingo-
nengga ngu kinitetoni, no Anutlo mande kedaga
ngulo yanggango yelo, mande ngu simoo baleno
elo yootunolo, etuyelowano.

Mande Gumi Gidalega Ngu Mande Wenga

21 Tikikasndo ngu nondo ko oo tetenoku, ngulo
mandeni bidodo yeno emukowa. Tikikas ngu
noolengo Kristen doboonayi oolengo. Ene ngu
Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngulo ko oni
oolengo.
22 Nondo ene suleyootoowe, ene yeno
oolouteku, ngulo damoni ngu ngandilo.
Noole ndadilo oolootetoku, ngulo mande ngu
gome nenengo oolengo, mande damoni, ngu

ingowanggo. Nguno ngu, yengo nowoondoye yanggango teyinowanggo.

23 Anut Awanayi nguya, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Kristus Yesus nguya, ngundo ene mete Kristen doboogulinayi nowoondoye yoyeni, imakelo oluwanggo. Enendo ngu oni sungombolo nowoondoyi teweloyi damoningga, ngu yunolo, ko, yengo nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu yanggango yunowa.

24 Oni bidodo, ngu noolengo Sembunayi Oo Bidodo Sembuli, Yesus Kristusno nowoondoyi ulungga teyingo damoningga, ngu suwoo suwoo teloodoyi ngu, asa, Anutndo ene bidodo sumange yunootoni, eneno sugi sugi oluwanggo. Ngu hamoo.

Anutlo Sumange Mande Keda
The New Testament in the Karo Dialect of the Rawa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Karo long Niugini

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karo (Rawa) (Rawa)

Dialect: Karo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
7f046ea9-a034-5c64-a5df-39d92fed8ae7